

Щастя під знаком Діви

Розмову веде **Олена ГУТЯНСЬКА**

У цій трикімнатній квартирі на Лівому березі наче саме повітря напоєне спокоєм і злагодою. Квіти, світлі меблі у вітальні, гарно й затишно облаштована кухня, з якої через це нікуди і йти не хочеться... А головне – фотографії. Вони скрізь, куди не кинеш оком: невеликі на столах і тумбочках, величезні – на стінах. Батьки, діти, онуки – чималенька родина народного депутата третього, четвертого, п'ятого і шостого скликань Василя Хара. Фотографії створюють особливий ефект присутності кожного з її членів під час нашої щирої розмови з господинею цього дому Людмилою Василівною.

– Пані Людмило, ви – депутатська дружина з великим стажем. Вам цей статус не набрид? Вам важко?

– Я не можу сказати, що мені важко, але й не скажу, що легко. Трапляються різні ситуації, у тому числі й такі, що на перший погляд видаються безвихідними...

– І ви тоді кажете: «Краще б ти вже все це кинув»?

– Я такого ніколи не кажу з однієї-однісінької причини: я дуже добре знаю свого чоловіка. Якщо його витягнути з цих екстремальних ситуацій,

якщо він не буде у вирі подій, якщо не займатиметься всім тим, чим займається, це – кінець.

– Тобто для нього це – природний спосіб життя?

– Така в нього вдача. Неспокійна. Лідерська. Я його знаю десь з 1964-го, а нинішнього року ми відсвяткували 40-річчя подружнього життя. І завжди він був саме такий. Мені це подобається. Якби він був іншим, здається, такого тривалого союзу в нас не вийшло б.

– Повернімося в шістдесят четвертий. Як ви познайомилися?

– Ми навчалися в Донецькому культурпросвітучилищі. Василь мав стати керівником самодіяльного оркестру народних інструментів, а я закінчувала факультет режисури та акторської майстерності. Він був комсоргом училища, я – комсоргом групи. На нашому курсі не вистачало хлопців для чоловічих ролей, тож викладач з режисури залучав студентів інших факультетів, які мали акторські здібності. Так у нас з'явився Василь.

– Якби в той момент вам сказали: «Людо, це твій майбутній чоловік, ти за цього Василя вийдеши заміж»...

– Та що ви, тоді ні про який «заміж» я взагалі не думала! Я ще в юні роки дуже серйозно замислювалася про майбутню професію. Спочатку хотіла бути хірургом. Якось натрапила на книжку Миколи Амосова «Серце на долоні» й просто закохалася в автора – як у людину, як у талановитого лікаря! І вирішила: неодмінно стану хірургом – як Амосов. Але мої природні здібності і люди, які їх помітили, повернули мою долю в інший бік. А почалося моє «сходження» з одного новорічного вечора в селищному клубі (не менш шикарного, ніж у «Карнавальній ночі»), де в програмі був конкурс пісні. Акордеоніст, який нам акомпанував, мабуть, побачив, що я маю певний хист, і раптом запропонував: «Давай виступимо». Я навіть злякалася. А він відвів мене за лаштунки, підібрав тональність і після кількоххвилинної репетиції буквально виштовхнув на сцену. І що ви думаєте? Я взяла перше місце. Це був старт. Потім я вже багато виступала соло, а далі – вокально-ін-

струментальний ансамбль, вокальний, тріо, головна роль у дипломній виставі випускниці культпросвітучилища...

– Ваші знання з режисури та акторської майстерності допомагають вам у сімейному житті?

– Думаю, так.

– Зрешистю, кожна жінка має бути трохи актрисою, кожна хотіла б керувати, а режисер – це завжди керівник...

– Коли я навчалася, у нас було дуже багато заходів – вистави, сценки, уривки зі спектаклів, декламація... Тоді я й познайомилася з творами Степана Щипачова. І назавжди запам'ятала рядки, які вважаю кредо моїм і мого чоловіка в сімейному житті. Ось вони:

*Все будет – слякоть и пороша,
Ведь вместе надо жизнь прожить.
Любовь с хорошей песней схожа,
А песню нелегко сложить.*

У житті справді всяке бувало. І тоді в пам'яті спливали ці вірші. А мій чоловік і сьогодні, коли друзі або родичі запрошують нас на весілля своїх дітей, за святковим столом завжди говорить: «Ось Людмила зараз вам скаже...» І я з радістю дарую молодятим мудрість тих щипачовських рядків.

– То хто ж у долі режисер?

– Я думаю, що драматург – це мій чоловік, а режисер, мабуть, я. Якщо цінуєш сім'ю, любиш свого чоловіка, то й знаходиш правильні рішення, у тому числі й компромісні, і намагаєшся чинити так, аби в родині було все нормально.

– Практика театрального життя свідчить про те, що в драматурга з режисером бувають доволі непрості стосунки. Кожен самодостатній, кожен має свої амбіції і своє бачення сценічного втілення твору. Як це екстраполюється на ваше сімейне життя?

– Якщо говорити про різне бачення, то я вам скажу, що в більшості випадків ми маємо якраз однакове бачення – можливо, тому, що обоє народилися під знаком Діви. Коли щось бачимо не однаково і коли я відчуваю, що маю рацію, знаходжу такі аргументи, що він погоджується.

– А навпаки?

– І таке буває. Я ж розумію, що, якщо в чомусь він іде мені на поступки, я маю чинити так само.

– Вам подобається лідерська вдача вашого чоловіка. А які це якості ви в ньому цінуєте?

– З ним надзвичайно цікаво, і він дуже любить усіх нас. Сім'я для нього – на першому плані. Хоч би що там було на роботі чи деінде, сім'я дорожча за все... Коли наші діти були маленькі, траплялося, що я під час відпустки не могла з ними кудись їхати, тоді він брав обох і їздив з ними сам. Коли в нас народилася перша онучка Маша, він дуже багато приділяв їй уваги, і дівчинка надзвичайно його шанує: дідусь сказав – це для неї все!

– У вас, як за тією приказкою: «У нашого Омелечка величенька сімечка». Розкажіть, будь ласка, про свою «сімечку» докладніше.

– Нас дев'ятеро. Ми з чоловіком, старша дочка Еліна (ми з Василем назвали її так на честь Еліни Бистрицької – нашої улюбленої актриси, надзвичайно гарної жінки і розумної та високоморальної людини)...

– А чим займається Еліна?

– Сьогодні вона – помічник одного з народних депутатів, разом із чоловіком Сергієм виховує двох дітей – шістнадцятилітню Машу і Васильку, якому 13 січня виповниться три.

– І ще маєте сина?

– Так. Олександр – наш молодший, і в нього з дружиною Наталею хлопчик – Георгій. Йому буде три у травні.

– То ви і свекруха, і теща...

– Я так себе не позиціоную. І зять, і невістка увійшли в сім'ю, наче наші рідні діти.

– Олександр, здається, дипломат?

– Він випускник двох академій – Академії управління в Донецьку та Дипломатичної академії при Міністерстві закордонних справ, працював в МЗС, був на дипломатичній роботі в Канаді, нині працює в РНБО.

– А де вони всі живуть?

– Дочка – у цьому будинку, на дванадцятomu поверсі, а до оселі сина – п'ять хвилин пішки.

– І оце велику сім'ю ваш чоловік дуже любить. Зрозуміло. Ви сказали, що вам з ним цікаво. Можете розшифрувати?

– По-перше, у нього активна життєва позиція, він завжди, як я вже сказала, у вирі подій, і я – разом з ним. Попри те, що в мене була своя, достатньо відповідальна, робота (керівник театральних колективів, майже 20 років – директор клубу Донецького аеропорту, потім – заступник директора за художньої частини в найбільшому палаці культури міста на Донецькому металургійному, помічник народного депутата), я весь час жила його життям і «на громадсько-сімейних засадах» була його незмінним секретарем-референтом.

Скажімо, коли він завідував відділом культури обкому профспілки металургів і, починаючи з ранньої весни, перевіряв підготовку заводських піонерських таборів до літнього сезону (а їх було десь 60), оперативний зв'язок здійснювався через мене: я була в курсі всього, я йому телефонувала, щось передавала, натомість отримувала інформацію від нього і в разі потреби терміново повідомляла її керівникам у Донецьку, з усіма ними була знайома... Траплялося, допомагала щось написати. І все це поряд з власною дуже напруженою роботою – самі розумієте, що таке директор великого палацу чи клубу. Все встигала, бо мусила встигати. І сьогодні, щойно йому потрібна якась допомога – я завжди напоготові. Тим більше, ми російськомовні і бувають труднощі з перекладом українською.

– Ви російськомовні принципово? Вам не подобається українська?

– У жодному разі! Просто так склалося. Я можу розмовляти українською, але не знаю її на такому рівні, аби почуватися при цьому комфортно, адже 50 років розмовляла російською! Хоча, коли працювала в клубі аеропорту й привозила до Києва художні колективи на мистецькі заходи Управління цивільної авіації, вела концерти українською мовою, читала українські вірші, співала українських пісень... Але я вважаю: щоб спілкуватися українською, потрібно не ламати її, не спотворювати, як ми по-

деколи спостерігаємо на телевізійних екранах, а говорити правильно.

– А ваші діти?

– Усі вони на роботі спілкуються українською.

– А Маша?

– Маші спочатку було дуже складно. Вона навчається в першому українському коледжі імені Василя Сухомлинського. Саме перед тим, як ми переїхали до Києва, вона закінчила підготовчу групу дитячого садка і мала йти до школи. Оскільки ми вже тоді взяли курс на український коледж, її знову віддали до підготовчої групи – вже українського садка. Спочатку вона поверталася додому зі сльозами: «Більше не піду, бо всі сміються, що я не розумію, що вони там кажуть!» А потім усе владналося, і я пам'ятаю, ми з Василем якось вечеряє-

«У НАС ДУЖЕ ВІДКРИТИЙ ДІМ, І ЗА НАШЕ СПІЛЬНЕ ЖИТТЯ ЧЕРЕЗ НЬОГО ПРОЙШЛА СИЛА-СИЛЕННА ЛЮДЕЙ»

мо і кличемо: «Маша, ну скільки можно? Иди скорее!» А вона заходить і каже: «Смачного!» Ми з дідом перезирнулися. Вона постояла-постояла і вийшла. За мить знов заходить: «Смачного!» Дід каже: «Маша, спасибо, садись». А вона: «Дедушка, надо говорить: «Дякую!»

– Як ви проводите вільний час?

– Ми всі театралі. Якщо є можливість, усі разом ходимо на концерти, на вистави... У нас уже лежать квитки на 24 січня в російську драму – приїздять Миронов і Безруков. Нещодавно ходили на концерт оркестру Глена Міллера. Мій чоловік просто обожнює джаз, і цим у нас хворіють усі. Василь – колишній музпрацівник, чудово грає на баяні (це була його спеціалізація), на багатьох народних інструментах, зокрема на балалайці, грає на фортепіано. Та баян – понад усе. Тому скрізь, де ми буваємо, у нас неодмінно є баян. І в цій квартирі – теж. Якщо син не на чергуванні, не у від'їзді і має час, він одразу після роботи забирає свою сім'ю, по-

тім сестру з її чоловіком і дітьми, якщо вони вдома, і всі вони ввечері приходять до нас. Тоді і виймається баян, ми співаємо, і якби ви бачили, який рейвах тут влаштовують малюки!

– Тобто у вашій сім'ї всі одне одному друзі?

– У нас справді дуже добрі стосунки.

– А що Василь Георгійович любить у житті, окрім сім'ї, своєї роботи, музики, театру?

– Людей. Він такий альтруїст, що це навіть інколи йому шкодить. У нас дуже відкритий дім, і за наше спільне життя через нього пройшла сила-силенна людей. Я часто згадую, як у вісімдесятих, за часів сумнозвісної боротьби з алкоголізмом, коли було проголошено сухий закон і знищувалися виноградники, мій чоловік, тоді – секретар Донецького обкому профспілки металургів, відповідав за організацію і проведення на базі цього обкому всесоюзного семінару. І уявляєте, він мені телефонує і каже: «Що робити? Вони, може, вперше в житті приїхали в Донбас, і як це їх не зустріти по-людськи, не сісти разом за стіл? Ну, і хай мене виженуть із партії... Людо, я тобі зараз відправляю дівчат з відділу, о другій годині в нас обід, буде 45 чоловік».

– Удама?!!

– Так, у не надто великій трикімнатній квартирі. Прийшли дівчата. Ми і меблі виносили, і в сусідів столи та стільці позичали, і лавки постягували з усього дому... Прийшли ці сорок п'ятеро несподіваних гостей, сіли за накритий стіл. А був саме травень, спека, вікна всі розчахнуті... Василь узяв баян – це було щось неперевершене!

Багато хто тоді залишився й ночувати. Спати полягали тільки десь о четвертій. А о шостій – дзвінок у двері. «Васю, – кажу, – це точно прийшли по тебе». Чесно кажучи, було не до жартів. Тим паче, напередодні колеги в обкомі застерігали, що це дуже небезпечно, як на ті часи, затія. За дверима з величезним пакунком у руках стояв один із наших гостей, який приїздив на семінар із Магнітогорська (на семінарі були люди з Новосибірська, Владивостока – звідусіль, де працювали металургійні комбінати): «Людмило Василівно, у мене за

дві години літак, але я не міг не заїхати до вас. Мені так у вас сподобалось, я вам дуже вдячний і хотів би залишити якусь пам'ять. Це – наша таранька, а це – для вашого господарства». І витягає... три каструлі з подвійним дном (тоді на металургійних заводах були цехи, що випускали шикарний металевий посуд).

Мені аж подих перехопило: це була моя мрія!

– Відпочиваєте всі разом?

– Принаймні намагаємось. Ми дуже захоплюємось, так би мовити, автотуризмом. Суботнього ранку «за попередньою домовленістю» збираємось всією великою сім'єю в одній із квартир (най-

частіше це буває тут) і розробляємо план на вихідні. Часто їздимо до Чернігова – нам дуже подобається це місто...

– Малечу теж берете?

– Так. Усі дев'ятеро сідаємо в машини і рушаємо. Певна річ, буваємо на Донеччині. Виїжджаємо на природу. І якщо є можливість – на заходи Депутатського клубу «Парламент». Торік на клубній риболовлі ми з дочкою вибрали кубок і дві золоті медалі – виловили 54 карасики.

Узагалі страшенно любляємо подорожувати. За першої-ліпшої нагоди у відпустку їдемо знов-таки всією сім'єю і досліджуємо всі куточки місцини, куди прибули. Одне слово, віддаємо перевагу активному відпочинку.

– Складається враження, що у вас така безпроблемна сім'я, що й складнощів серйозних ніколи не було...

– Так багато за ці 40 років було доброго, що погане за тим і не пам'ягається. А складних моментів справді було чимало... І в матеріальному плані, і зі здоров'ям. Якийсь час ми жили в бараку в одній кімнаті, нас було двоє дорослих і двійко дітей. Тіснява на 16 квадратах, пічка на вугіллі...

– Коли ви роздмухували вогонь у тій пічці, ви могли собі уявити, що колись житимете в столиці, у просторій світлій квартирі й що так складеться ваше подальше життя?

– Ми взагалі ніколи не думали, що коли-небудь покинемо Донецьк. Навіть коли були складні часи, пов'язані з перебудовою, і багато хто з Донецька емігрував, Василь говорив: «Знаєш, я навіть не можу собі уявити, що виїду кудись за кордон». Так само і я. Часом було надзвичайно важко, і щоб бодай більшменш пристойно жити, мені доводилося працювати на трьох роботах одночасно, а йому – на чотирьох. Коли під знос пішов наш барак, нам дали квартиру, але так далеко, що на роботу туди й назад треба було добиратися чотири години, а отже майже не бачити дітей. Довелося від тієї квартири відмовитися, повернути її металургійному заводу. Віддали нам іншу тільки через два роки, а ті два роки ми жили у напівпідвально-

«Сім'я для нього – на першому плані. Хоч би що там було на роботі чи деінде, сім'я дорожча за все...»

му приміщенні й крізь шибки (на рівні тротуару) бачили тільки ноги перехожих... Вологість у прекрасно спланованій квартирі була така, що маленького сина не можна було витягти з хвороб і весь час доводилося відвозити до батьків.

– У чому все-таки секрет такої злагоди у вашій сім'ї? Як вийшло, що вона така дружна, що всі біля вас, живуть так, як вам би хотілося, всі одне одного шанують? Вас це тішить, ви щасливі. З чого все те виросло?

– Думаю, найперше – із взаєморозуміння, взаємоповаги і готовності та вмінні поступитися чимось, якщо це потрібно для сімейної згоди. Ми обидва культпрацівники, у нас однакові зодіакальні знаки, ми – Діви... До речі, я багато про цей знак читала, і мені здається, що він найкращий з-поміж усіх.

– Я знаю, що Діва – це служіння людям, виконання обов'язку перед ними, духовна чистота, інтелектуальність. А коли разом збираються двоє! Схоже, в астрологію можна вірити...

– От ви жартуєте, а я вам правду кажу: варто йому щось подумати про якусь річ, я, не питаючи його, достемен-

но знаю, що він думає. Така між нами існує внутрішня єдність, яка, можливо, не тільки від нас і залежить.

– Пані Людмило, щойно у вас було велике родинне свято – Маши виповнилося шістнадцять. Я вас щиро вітаю. А де ви зустрічатимете Новий рік?

– Як завжди – не порушуючи традиції. Поїдемо всі разом на батьківщину Василя, у грецьке село Бугаз...

– Тобто святкуватимете «в грецьком залі»?

– Не думайте, що це жарт. У нашому сільському домі справді є зала в грецькому стилі...

– Грецьке село, грецька зала, грецький стиль...

– І одна з улюблених страв у нашій сім'ї – грецьке кубіте, пиріг з в особливий спосіб приготовленою рубленою м'ясною начинкою з додаванням гарбуза. А все це тому, що депутат українського парламенту Василь Хара – чистокровний грек (до речі, грецьке слово «хара» означає «радість»). Його предки походять від тих грецьких переселенців, які колись освоювали землі Приазов'я. Рухалися цілими обозами й обирали місцини, схожі на грецькі. Уподобавши якась місце, рід зупинявся і залишався будувати нове життя, а ре-

шта йшла далі. Рід мого чоловіка зупинився там, де згодом виросло поселення Бугаз – від грецького слова «бугас» (бик). Річ у тім, що, коли греки зупинилися там, один з їхніх биків напився води з криниці й усім стало зрозуміло, що ця вода добра і тут можна селитися. Та криниця є й досі.

– Василь Георгійович знає грецьку мову?

– Так, але старогрецьку, що збереглася саме серед нащадків переселенців.

– То ваш чоловік мав би у Верховній Раді опікуватися питаннями захисту прав меншин...

– Він свого часу закінчив Вищу профспілкову школу в Ленінграді, багато років працював у профспілках і дуже добре знайомий з умовами праці, соціальним страхуванням тощо, отже в парламенті весь час працює в Комітеті соціальної політики та праці. В одному скликанні був його головою, в іншому очолював підкомітет, у шостому – знову голова.

А щодо конкретно грецької меншини... Є така організація – Всесвітній парламент греків зарубіжжя. Греки за національністю, які працюють у парламентах різних країн, входять до складу цієї організації і раз на два роки збираються в Греції, яка фінансує роботу Всесвітнього парламенту, аби його члени у своїх країнах допомагали задовольняти потреби грецької діаспори, вживали заходів у разі, скажімо, екологічних катастроф, докладали зусиль до боротьби з голодом тощо, якщо такі явища спостерігаються в державах, де є грецька діаспора. Від країн СНД 2004 року до президії Всесвітнього парламенту греків зарубіжжя делегували одного представника – мого чоловіка, і він досі є її членом. Цей парламент підтримує, зокрема, грецькі культурно-національні товариства в Україні, Федерацію греків України в Маріуполі... Василь Георгійович у міру своїх сил надає допомогу в питаннях імміграційної політики, працевлаштування, встановлення потрібних контактів. Але це вже тема іншої розмови.

– Пані Людмило, я вдячна вам за інтерв'ю. У переддень Нового року і Різдва щиро зичу вашій родині всіляких гараздів.